

Folyadékok és szilárd anyagok

- 3-1 Intermolekuláris erők, folyadékok tulajdonságai
  - 3-2 Folyadékok gőztenziója
  - 3-3 Szilárd anyagok néhány tulajdonsága
  - 3-4 Fázisdiagram
  - 3-5 Van der Waals kölcsönhatások
  - 3-6 Hidrogén kötés
  - 3-7 A kémiai kötés mint rácsösszetartó erő atomrácok
  - 3-8 Kristályok
  - 3-8 Kristályok energiája, rácsenergia
- Fókusz: Folyadékkristályok*

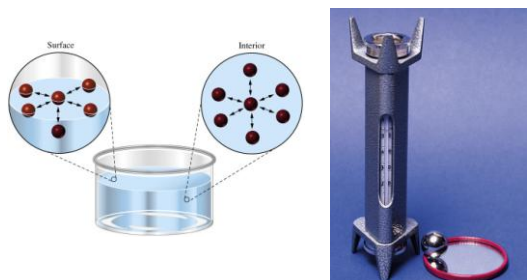
Dia (1)

3-1 Intermolekuláris erők, folyadékok tulajdonságai

- Kohézív erők
  - Azonos molekulák közötti erők.
- Adhézív erők
  - Különböző molekulák közötti erők.
- Felületi feszültség
  - A felület növeléséhez szükséges munka.
- Viskozitás (légnemű v. folyadék)
  - Csúsztató feszültséggel szembeni ellenállás
  - Dinamikai (Pa·s), jele: η
  - Kinematikai (m^2/s), jele: $\nu (= \eta/\rho)$

2

Molekulák közötti erők

Slide 3

A felületi feszültség

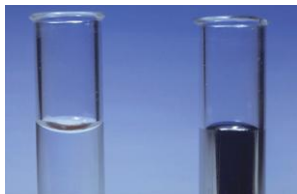

Slide 4

Molekulák közötti erők

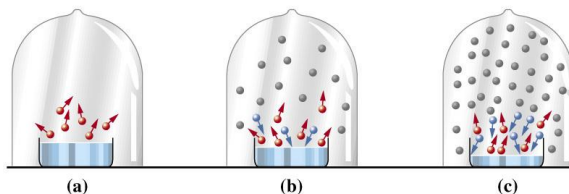
Nedvesítés

Slide 5 of 35

3-2 Folyadékok gőztenziója

- Molecules in vapor state
- Molecules undergoing vaporization
- Molecules undergoing condensation

Slide 6 of 35

Párolgási entalpia

$$\Delta H_{\text{párolgás}} = H_{\text{vapor}} - H_{\text{liquid}} = -\Delta H_{\text{kondenzáció}}$$

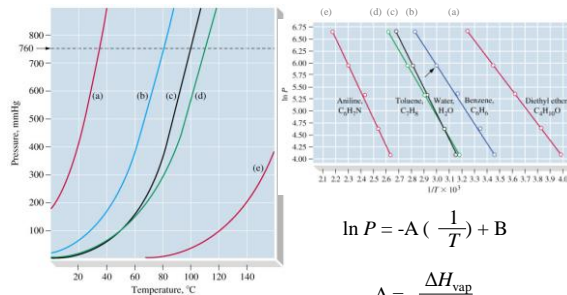
TABLE 13.1 Some Enthalpies of Vaporization at 298 K^a

Liquid	ΔH_{vap} , kJ/mol
Diethyl ether, (C ₂ H ₅) ₂ O	29.1
Methyl alcohol, CH ₃ OH	38.0
Ethyl alcohol, CH ₃ CH ₂ OH	42.6
Water, H ₂ O	44.0

^a ΔH_{vap} values are somewhat temperature-dependent (see Exercise 96).

Slide 7 of 35

Gőznyomás és forráspont

Altalános Kémia: Chapter 3

Slide 8 of 35

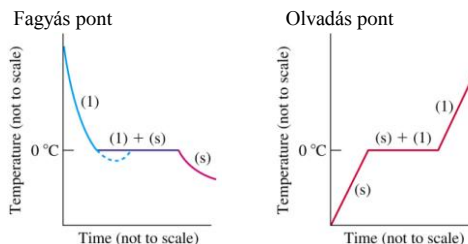
Clausius-Clapeyron egyenlet

$$\ln P = -A \left(\frac{1}{T} \right) + B$$

$$\ln \frac{P_2}{P_1} = -\frac{\Delta H_{\text{vap}}}{R} \left(\frac{1}{T_1} - \frac{1}{T_2} \right)$$

Slide 9 of 35

3-3 Szilárd anyagok néhány tulajdonsága

$$\Delta H_{\text{fagy}}(\text{H}_2\text{O}) = -6.01 \text{ kJ/mol}$$

$$\Delta H_{\text{olv}}(\text{H}_2\text{O}) = +6.01 \text{ kJ/mol}$$

Slide 10 of 35

Szublimáció

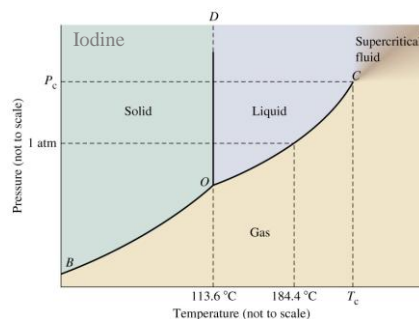

Molekulárcsós anyagok:
Jód, kámfor, ...

$$\begin{aligned} \Delta H_{\text{sub}} &= \Delta H_{\text{olv}} + \Delta H_{\text{pár}} \\ &= -\Delta H_{\text{dep}} \end{aligned}$$

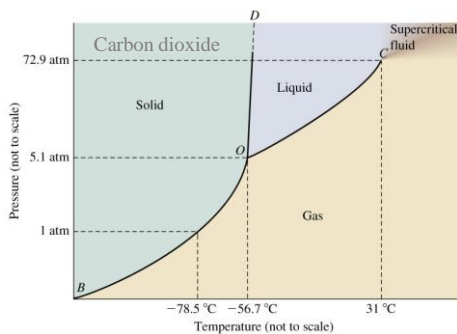
Slide 11 of 35

3-4 Fázisdiagram (tiszta anyag)

Slide 12 of 35

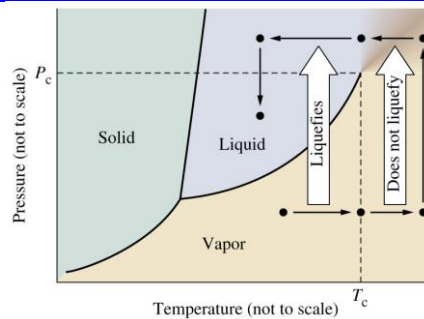
CO₂

General Chemistry: Chapter 13

Slide 13 of 35

Superkritikus Fluid

General Chemistry: Chapter 13

Slide 14 of 35

A kritikus pont

About 10 °C below T_c

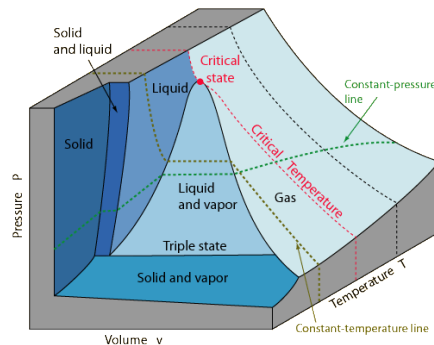
About 1 °C below T_c

Critical temp T_c

General Chemistry: Chapter 13

Slide 15 of 35

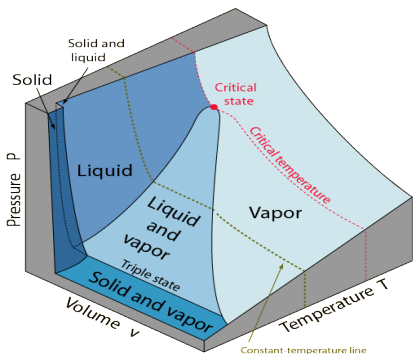
3 dimenziós p-V-T felület

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:16

A víz 3 dimenziós p-V-T felülete

Kritikus hőmérséklet és nyomás

TABLE 13.3 Some Critical Temperatures, T_c , and Critical Pressures, P_c

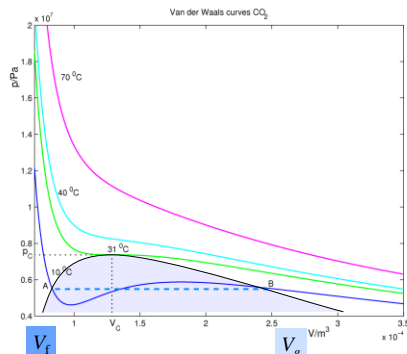
Substance	T_c , K	P_c , atm
"Permanent" gases^a		
H ₂	33.3	12.8
N ₂	126.2	33.5
O ₂	154.8	50.1
CH ₄	191.1	45.8
"Nonpermanent" gases^b		
CO ₂	304.2	72.9
HCl	324.6	82.1
NH ₃	405.7	112.5
SO ₂	431.0	77.7
H ₂ O	647.3	218.3

^a"Permanent" gases cannot be liquefied at 25 °C (298 K).
^b"Nonpermanent" gases can be liquefied at 25 °C.

General Chemistry: Chapter 13

Slide 18 of 35

CO₂ van der Waals izotermái

Csonka Gábor © 2008

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:19

Van der Waals konstansok

- A Van der Waals egyenlet állandói a kritikus állapot jellemzőinek segítségével nyerhetők a következő összefüggés alapján:

$$a = 3p_k V_k^2 \quad \text{és} \quad b = V_k/3$$

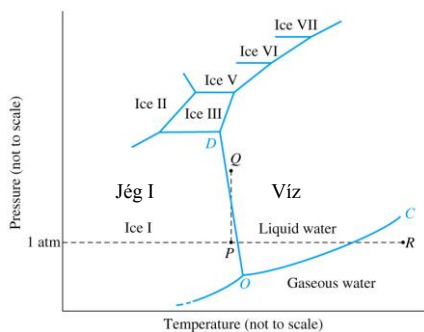
$$p_k = \frac{a}{27 \cdot b^2}$$

Csonka Gábor © 2008

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:20

Víz

General Chemistry: Chapter 13

Slide 21 of 35

3-5 Van der Waals kölcsönhatások

Dipól-dipól: 0.5-2 kJ/mol

Dipól-indukált dipól: 1 kJ/mol

London diszperzió: 2 kJ/mol

Befolyásolják a forráspontot és az olvadáspontot .

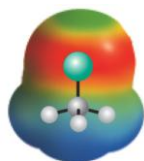
Nemesgáz atomok közötti vonzás: csak London diszperzió.

General Chemistry: Chapter 13

Slide 22 of 35

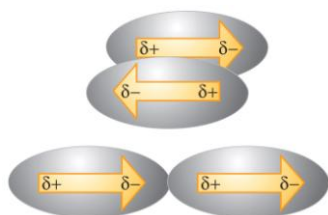
Dipól dipól kölcsönhatás

Poláris molekula

2 Chloromethane, CH₃Cl

Dipólok elrendeződése

General Chemistry: Chapter 13

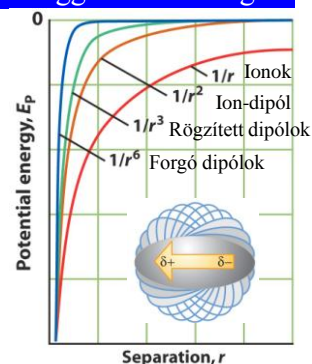
Slide 23 of 35

A potenciális energia függése a távolságtól

Két ion potenciális energiája:

q_1 és q_2 töltések

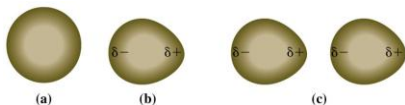
$$E_p = \frac{q_1 \cdot q_2}{4\pi \cdot \epsilon_0 \cdot r}$$

General Chemistry: Chapter 3

Slide 24 of 35

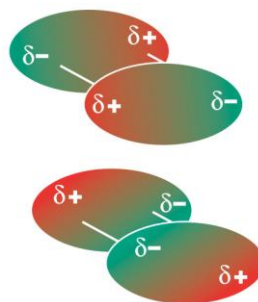
Pillanatnyi és indukált dipól

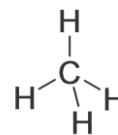
Apoláros atomokban (a) spontán keletkezik dipól (b)
Dipól egy másik atom elektron felhőjét polarizálja, dipólt
Indukál (c)
Polarizálhatóság: milyen könnyen deformálható az elektronfelhő

London diszperzió

pillanatnyi dipólus vonzás

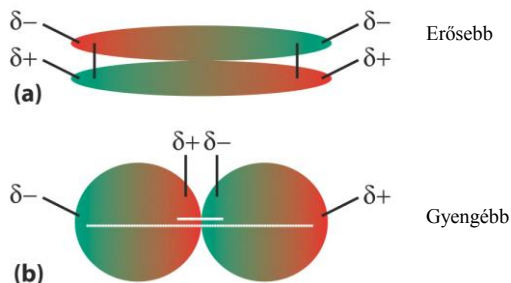

Nem poláris molekulák között

Slide 26 of 35

A London diszperzió függ az alaktól

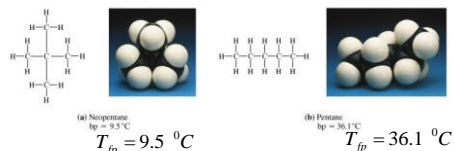

Csonka Gábor © 2008

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:27

A polarizálhatóság függése a molekula alakjától

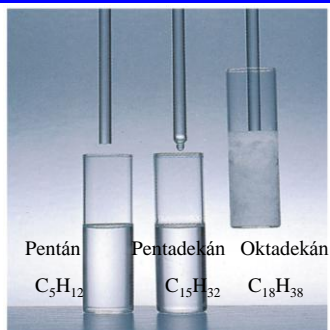

A hosszú n-pentán könnyebben polarizálható, mint a kompakt neopentán, ezért magasabb a forráspontja.
(London diszperzió)

General Chemistry: Chapter 3

Slide 28 of 35

London diszperzió szénhidrogénekben

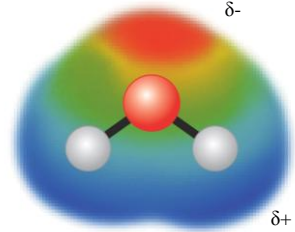
Slide 29 of 35

	Debyes 10^{-24} cm^3	
	Dipólus	Polarizálhatóság
Ar	0	1.66
H ₂	0	0.82
CO ₂	0	2.63
CH ₄	0	2.60
CCl ₄	0	10.5
H ₂ O	1.85	1.48
NH ₃	1.47	2.22

A víz molekula (dipól)

Dipólus momentum : $\mu = 1.85$ Debye

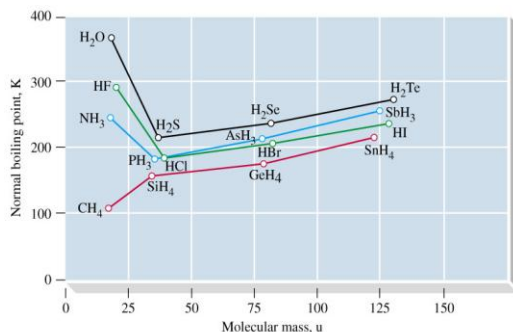
Polarizálhatóság: $\alpha = 1.48 \times 10^{-24} \text{ cm}^3$
 δ^-

1 Water, H₂O

Slide 31 of 35

3-6 Hidrogén kötés – forráspont

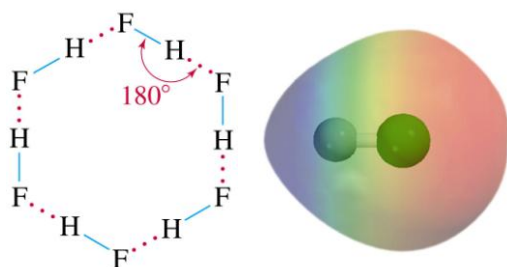

Prentice-Hall © 2002

General Chemistry: Chapter 13

Slide 32 of 35

Hidrogénkötés: HF(g)

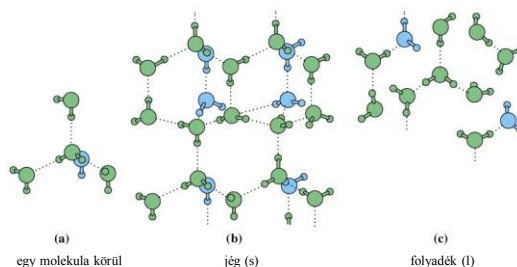

Prentice-Hall © 2002

General Chemistry: Chapter 13

Slide 33 of 35

Hidrogénkötés: víz

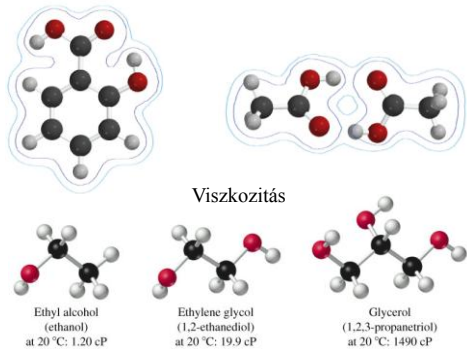

(a) egy molekula körül

(b) jég (s)

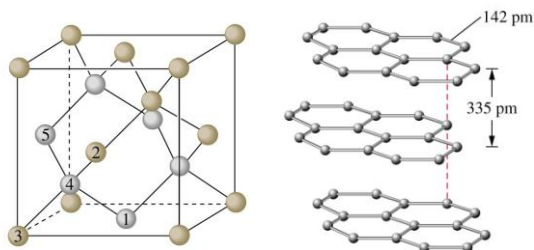
(c) folyadék (l)

Hidrogénkötés, további példák

Slide 35 of 35

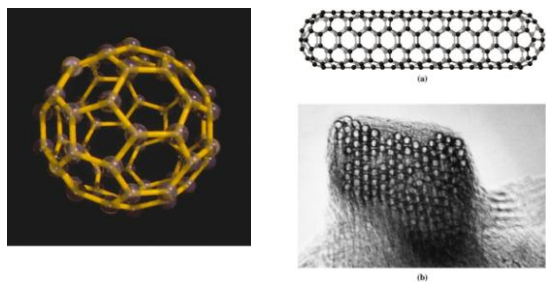
3-7 A kémiai kötés mint rácsösszetartó erő atomrácok

General Chemistry: Chapter 13

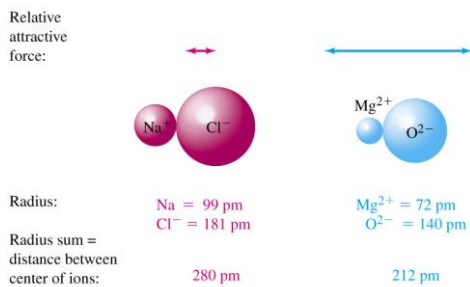
Slide 36 of 35

Más szén allotrópok

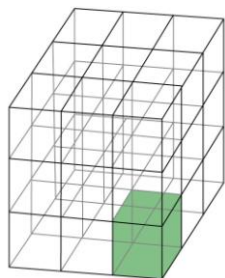

Slide 37 of 35

Ionok közötti kölcsönhatás

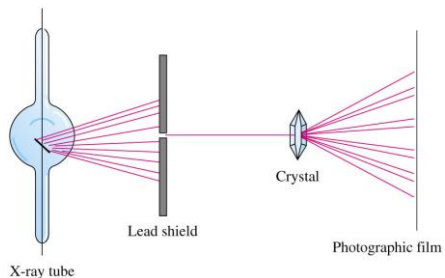
3-8 Kristályok

General Chemistry: Chapter 13

Slide 39 of 35

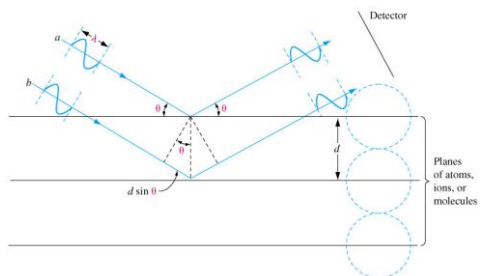
Röntgen diffrakció

General Chemistry: Chapter 13

Slide 40 of 35

Röntgen diffrakció

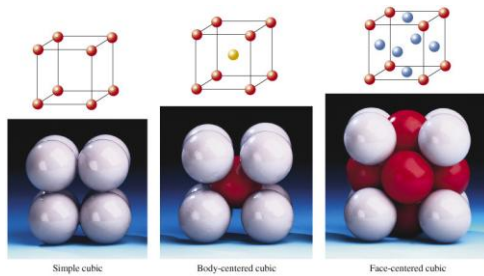

Prentice-Hall © 2002

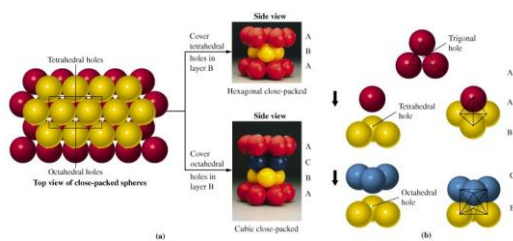
General Chemistry: Chapter 13

Slide 41 of 35

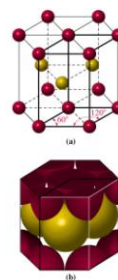
Köbös kristályok elemi cellái

Üregek a kristályokban

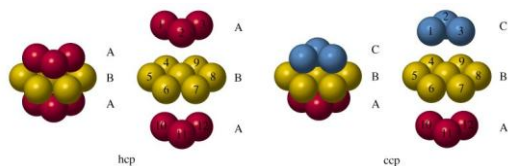
Hexagonális (hcp)

General Chemistry: Chapter 13

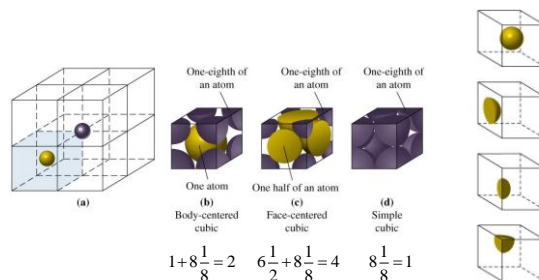
Slide 44 of 35

Koordinációs szám

Slide 45 of 35

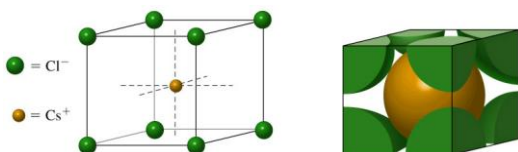
Az elemi cellák betöltöttsége

General Chemistry: Chapter 13

Slide 46 of 35

Cézium klorid

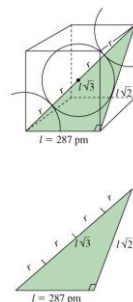

Prentice-Hall © 2002

General Chemistry: Chapter 13

Slide 47 of 35

Atomsugár meghatározása kristályokban

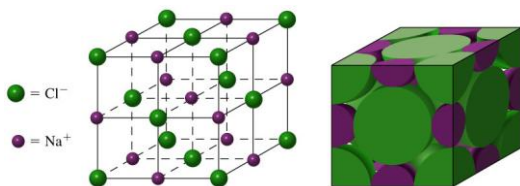
Prentice-Hall © 2002

General Chemistry: Chapter 13

Slide 48 of 35

NaCl

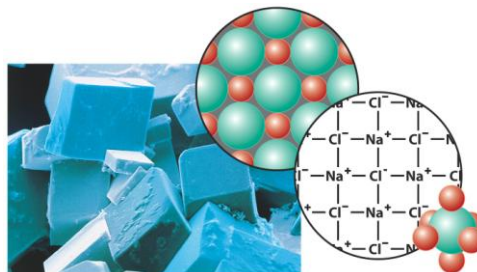

Prentice-Hall © 2002

General Chemistry: Chapter 13

Slide 49 of 35

NaCl

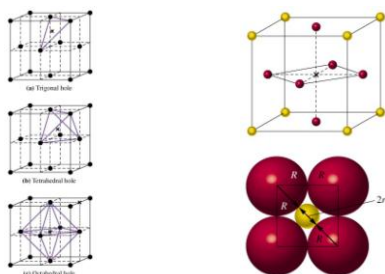

Csonka Gábor © 2008

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:50

Üregek kristályokban

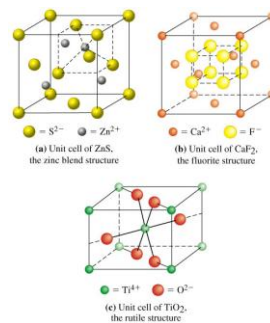

Prentice-Hall © 2002

General Chemistry: Chapter 13

Slide 51 of 35

További példák

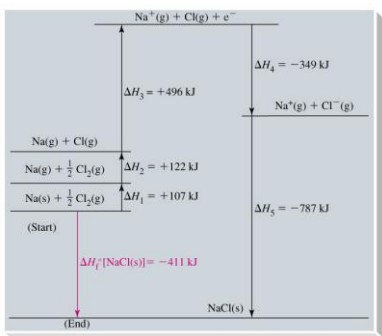

Prentice-Hall © 2002

General Chemistry: Chapter 13

Slide 52 of 35

3-9 Ionos kristályok rácsenergiája

Folyadékkristály

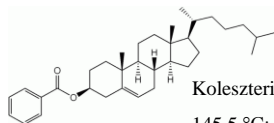
- A **folyadékkristályok** molekuláinak alakja: hosszúkas vagy banánhoz hasonló.
- Folyik, de doménekből rendezett, mint egy kristály.
- A domének között eltérő az orientáció.
- Melegítéskor úgy viselkedik, mintha több olvadáspontja lenne.
- A folyadékkristályok különböző hőmérsékleten különböző színűek lehetnek.

Csonka Gábor © 2008

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:54

Folyadékkristály (2)

Koleszteril benzoát

145.5 °C: egy homályos folyadékká olvad

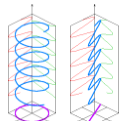
178.5 °C: kitisztul. A folyamat reverzibilis

Visszaveri a cirkulárisan polarizált fényt.

Elforgatja polarizált fényt.

80 évig nem kutatták a felfedezés (1888) után.

Nobel díj 1991: Pierre-Gilles de Gennes (1932-2007)

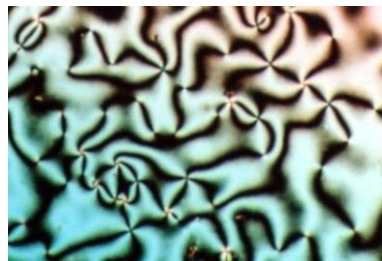

Csonka Gábor © 2008

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:55

Folyadékkristály (3)

Forrás: Wikipédia

Csonka Gábor © 2008

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:56

Felhasználás - LCD

- [Csavart elrendezés](#) Az LCD TFT képernyőket rövidesen kiszoríthatják az OLED képernyők (2008-)
- [A fény áthaladása és visszaverődése.](#)
- [A csavart elrendezés megszüntetése, a fény nem halad át.](#) Alan J. Heeger, Alan G. MacDiarmid & Hideki Shirakawa received the [2000 Nobel Prize in Chemistry](#) for "The discovery and development of conductive organic polymers".

Csonka Gábor © 2008

Általános kémia: 3. fejezet

Dia:57